

נחלת ה'

גליון 47 – פרשת וישב

פרץ המגפה רפי שפוחלד סגן ראש העיר

מעניני הפרשה
פרק א: "משיח בן יוסף" קודם ל"משיח בן דוד"
פרק ב: תפקיד "משיח בן יוסף" - לקבץ הגלויות
פרק ג: "משיח בן יוסף" - גואל משעבוד מלכויות
פרק ד: הגאולה באה גם בדור שכולו חייב ובדרך בזיון

נחלת ה'

דבר העורך
אחר מיטתו של המשגיח הגה"צ ר' דב יפה זצוק"ל
כי רצו עבדיך את אביה
הגאון רבי יוסף (ישועה) ריבלין זצוק"ל (חלק ב)

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים - נחלת ה' (זוה"ק וילא קטו, א).
גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' - גליון 47 כסלו תשע"ח

דבר העורך

ומשום שצריך את הכה של **"יעקב איש תם - גבר שלים - כולל כל הקצוות" - כדי לבנות את ארץ ישראל השלימה וכולולה מכל הקצוות.**

אחת הסוגיות בארץ ישראל, שבשבילה צריך את הכה של **"השלימות הכוללת את כל הקצוות"** - היא הסוגיא דלהלן: מסתרי ההנהגה העליונה, לא רק צדיקי ישראל - אלא גם תינוקות שנשבו, וגם פושעי ישראל - מכל המינים והסוגים בנו את ארץ ישראל במסירות נפש ועין נגליון 42 "מדברי נבואתי" על ג"ר שרגא פייבל מנלוצין זצוק"ל, בד"ה "כבשי דלחמנא", ובד"ה "הקב"ה יזכה את טלס לעסוק בגאולת א"י - סתאי לכה הזכות לחזור בתשובה". ובהערת ס.ס. וכך דרש המשגיח זצוק"ל ("לענדל צלמתי", כלאשית, עמוד ס): **"שחשוב להבהיר"** - "שהמאבק של גדולי התורה בציונות ובהשקפות לאומיות הסותרות את דעת התורה - **אסור שיגרע כי הוא זה מאהבתנו את הארץ הקדושה ומכרת גדול מעלת הישיבה בה."**

"ואסור בשום אופן להשלים עם שטטוש מושגים בעינין זה".
זו היא מידת השלימות - **מיווג שתי הקצוות** - לתת לכל נושא את מקומו בשלימות מבלי שהאחד יפגע בשני.

וממשיך המשגיח שם להפליג בחשיבותה של ארץ הקודש:
"על הפסוק ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך אל הארץ אשר אראך. אומר הוזהר הקדוש: לך לך - היינו לתיקונך, שרק בארץ ישראל תגיע לתיקונך."
ואף שאמירת לך לך הייתה לאברהם, יש לדעת שהמגורים בארץ ישראל אינם מעלה רק עבור אברהם אבינו, אלא גם אנו - **צאצאיו של אברהם, יכולים לזכות בארץ הקודש לאין ערוך יותר מאשר בחו"ל"**.
לאחר שהוא מביא את דברי הרמב"ן הפוסק שמצוות ישוב א"י היא מצוות עשה לדורות [ההדגשה במקור] הוא ממשיך להאריך במעלתה של ארץ הקודש.
ומסיף המשגיח: **"אדם שאין לו אפשרות לנור בבתי ארץ ישראל, והוא ניצב בפני הברירה אם לנור במדבריות א"י או בפלטרין של חו"ל, אומר המדרש רבה (לך לך פסא לט) שמוטב ללון במדברות של ארץ ישראל, מאשר בפלטרין של חוץ לארץ."**
וגם אם מודמנת סיבה ליסוע לחו"ל [אפילו אם מבינה הלכתית יש היתר], צריך לקחת בחשבון גם את השיקול שבכל יציאה מארץ הקודש ישנו הפסד ממש, ואשרי מי שאינו נזקק לצאת לארץ העמים".
והיה נאה דורש ונאה מקיים, וכפי שמספר עליו ר' דוד שרייבר שליט"א מראשי "קופת העיר": **"בשנת תשס"ט, כאשר הצענו את האפשרות שהגאון ר' דב יפה ישתתף במסע התפילה לציונו של הגר"א מוויילנא וציון מרן הר"פ חיים" יעז"א - בפני אחד ממקורביו, הוא המיס את לבנו לגמרי, "תדעו לכם" אמר "שהמשגיח מאז עלייתו לא"י בגיל שבע לא יצא את גבולות הארץ, ואתם דאי יכולים לשער שהיו לא מעט הודמניות שהציעו לו לעשות זאת. נראה לכם שעשכיו בגיל שמונים יאות לעשות זאת?!"**

לא רפו ידיו והחלטנו לנסות. המתנו למשגיח זצוק"ל בשעה שפסע מהישיבה 'כנסת חוקיהו' בשביל הפונה לביתו, והנה כשהצענו את השאלה שמע בסבלנות רבה, שקל בדעתו דקה קלה, **פנה ושאל אותנו: "מי אמר שנסיעתי תוסף ותרבה בצדקה?"** השבנו שלדעתנו השתתפותו תוסף כמה מאות אלפי שקלים.
המשגיח ושאל, "מי אמר שהשערותכם בדבר התוספת לצדקה נכונה?" ענינו לו: "...מרן הגר"ש וואזנר העיד עלינו שאנחנו מבינים היטב בפירוסם".
מיד אמר שעבור זה הוא נוסע!
אחרי שחזרו גילה לנו המשגיח זצוק"ל, **שמעת שנחתו בוויילנא הרגיש בחוש את טומאת ארץ העמים, ורצה כל הזמן לברוח משם** - מלבד ציון אדונו הגר"א - שם פסקה הרגשת טומאת ארץ העמים". [א.ה. בקבר של משה רבינו יש קצת בחינת א"י, אך עדיין זה נחשב במידה רבה לחו"ל, ועל קבורתו בחו"ל נאמר **"והוא מחולל מפשעו"**, ימיוסו אותה קבורה היה מבקש רחמים שלא ימות שם בחוץ לארץ" (זוה"ק תרומה קנז, א; כי תצא רעט: רס)].
במשך הדברים אומר הרב שרייבר: **"הוא ביקש שנפרסם שיידעו שהסיבה לנסיעה היתה 'צדקה', ולא עצם התפילה"**. (מוסף יתד נאמן, תולדות תשע"ח, עמוד 32 - 34).
בהדמנות אחרת שנאמץ למשגיח ליסוע לחו"ל - לאחר שנתברר לו שהישיבה במצב של "פיקוח נפש ודאי" (כלקטו) - נשאל המשגיח אם נכון יהיה לצרף עמו עוד מישהו ממקורביו על מנת שיוכלו לסייע לו לעבור את המסע בשלום?
"בשום פנים ואופן לא", השיב המשגיח. **"מה יש לו לעשות באמריקה הטמאה? צריך לנצל כל רגע בארץ הקודש. אך לי חשק לנסוע. אלמלא הייתי נוסע רק בשביל תורה ומטרתי לעשות רצון ד', אך לי שום היתר לכך."**

ונסיים בדבריו של המשגיח ("לענדל צלמתי" סס): **"כתב החרדים: אם כן צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תדיר במצוותו התדירה ואהבתו איתה. בנוסף לשמחה, עלינו להודות לקב"ה על הזכות שהעניק לנו להיות וללמוד תורה בארץ הקודש - זכות, שכידוע, נתאו לה גדולי הדורות."**
"אין תורה כתורת ארץ ישראל". הרב דסלר זצ"ל אמר, שלאחר עלייתו לארץ ישראל הוא זכה להבין בזמן קצר סוגיות שבוה"ל לקחו לו זמן ממושך הרבה יותר (א.ה. לרא לולין 27).
וכשאמרים בברכת המזון: "גודל לך... על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה", יש לכון על זכות זו."

הפסוק אומר במשלי (ל, ז): **"עין תלעג לאב, ותבוז ליקתה אם, יקרוה עורבי נחל, ויאכלוה בני נשר"**. ומבארים חז"ל בירושלמי (פלה פ"א ס"א ק"טז) **"עין שהלעיגה על [מצוות] כיבוד אב ואם, ובית [ה] הלולא במצוות] לא תקח האם על הבנים"** - יקרוה עורבי נחל ויאכלוה בני נשר.

מה המיוחד בשני מצוות אלו שעליהם במיוחד מזהיר הפסוק?
מבאר הגר"א בפירושו למשלי (סס), ויותר בהרחבה בספר אמרי נועם (כטס ל, ג):
"בכל התורה לא נאמר אריכות ימים - כי אם בשני דברים הללו: כיבוד אב ושילוח הקן. לפי שאין השלימות ניכר באדם אלא כשיש לו שני מדות הפוכות, דהיינו מדת הרחמנות ומדת אכזריות, לפי שכשהאדם נוהג במדה אחת - אינו מוכרח לומר שהוא צדיק, אלא יש לומר שכך הוא טבעו, אבל כשיש לו שתי מדות הפוכות, כגון רחמנות ואכזריות - אז מוכח שהוא צדיק."

לכך נתן הקב"ה לישראל מצווה של רחמנות, שהוא כיבוד אב ואם.. ושוב נתן להם מצות אכזריות, דהיינו שילוח הקן, שהוא אכזריות גדולה.. לכך כתיב בשני מצוות אלו אריכות ימים. לפי שבשני מצוות הללו נשלם האדם בתכלית הטוב".
לעומת זאת מי שיש לו קו מנחה בעבודת ה' שלו, והוא לא מקיים את המצוות שלא מסתדרות עם הקו הזה, עליו מדבר הפסוק בחומרה, וכפי שממשיך הגר"א לבאר:
"וזהו שכתוב (משלי ל, ז): "עין תלעג לאב" - זו כיבוד אב, דהיינו שרואה בתורה שכתוב בה אריכות ימים, והוא לועג על זה ואינו מקיים ונוהג עצמו במדת אכזריות. "ותבוז ליקתה אם" - שמבזה המצוה של שילוח הקן, שצריך להיות בו אכזרי, והוא מבזה לה ונוהג במדות הרחמנות ואין משלה האם. "יקרוה עורבי נחל" - כנגד מה שאינו מקיים כיבוד אב ואם ונעשה אכזר עליהם, לפיכך יקרוה העורבים שהם אכזרים, שאין רוצים לאכול ואעפ"כ מנקרים. וכנגד מה שהוא מבזה בשילוח הקן שנעשה רחמן, "יאכלוה בני נשר" - שהם ג"כ רחמים".

היסוד הזה שיהיה בהרבה תחומים בעבודת ה', ישנם שמבינים שעבודת ה' צריכה להיות דווקא ב"מוזג מחמיר" [פרומקייט בלע"ז], וישנם להיפך, דווקא להיות ב"מוזג מיקל", וכך בעוד הרבה תחומים. אמנם זה וזה אינו שלימות. השלימות היא דווקא כאשר **תופסים מזה ומוזה - בכל פעם לפי מצוות השלית, ולא לפי הרגש הטבעי**. ואת אותו יסוד אומרים חז"ל לגבי יעקב אבינו: **"ויעקב איש תם" (כלאשית כה, ז) - "מרו איש תם? כתרנגומו - שלם. שלם מהכל, שלם לשני צדדים.. שלם לחסד עליין ולגבורה עליינו.. והאבות הם כלל הכל ויעקב כלל של האבות"**. (זוה"ק תמונה קטו, ג).

כלומר אברהם אבינו עבד את הקב"ה במידת החסד, ויצחק אבינו במידת הגבורה [אחין], ויעקב אבינו עבד את הקב"ה במיוזג שני הקצוות - חסד ודין. ועל כל זה, מוטל ללכת ערך השלימות של יעקב אבינו: **"אדם צריך להיות שלם, כמו שנאמר איש תם - שלם, כמו (סס ל) ויבא יעקב שלם"** (סס פנחס נמו, ג).

בחדש שעבר י"ט חשוך - עלה ונסתלק לבית עולמו המשגיח הגה"צ ר' דב יפה זצוק"ל, שהתייחד במדה זו - מידת השלימות, וכפי שאמר בנו שליט"א לפני מיטתו: **"השלטת את השכל על כל הכוחות, אז לא אבוש בהביט אל כל מצוותיך - חיפשתי כל מצוה ומצוה לעשות אותה בשלימות, וכל ימך היו בבחינת "ויהיו חיי שרה - כולם שוים לטובה", אבל "לא נולדת עם זה, עמלת בעמל וביגיעה"**.

השלמות המיוחדת שהוא התייחד בה - היא מחוייבת המציאות גם מצד מה שהוא העיד על עצמו, שהוא העמיד את הרמח"ל כרוב שבנה אותו, ו"רעיו שלמדו עמו בישיבת 'כנסת ישראל - חברון' סיפורו, שכבר בהיותו ביני עומדי הישיבה, נודע כמי שבקיא בכל ספרי המהר"ל והרמח"ל, והיה משמש מראה מקום לכל אלו שביקשו להכיר תורתם". ובנו שליט"א מנה לפני מיטתו כארבע חמש גדולי ישראל שהוא הגה בתורתם, ושיצאו לקבל את פניו בישיבה של מעלה, וביניהם - הרמח"ל.

"הוא אמר בפפורש, שמכל רבותיה - דרך הספרים - הכולט ביותר היה הרמח"ל אשר האיר את שכלו. הוא גם אמר שמה שיעור אורו והכריע אצלו בגיל צעיר ללכת לישיבה, היה פרק א' של המסילת ישרים זה מה ששינה את חייו". (מוסף יתד נאמן, תולדות תשע"ח, עמוד 27).
והרי בתורתו של הרמח"ל **"השלימות" היא המעלה הכי מעכבת לדיבקות בהשליט" [שלימות מעכבת יותר מגדלות]**, כי רק הדומה מתדבק בדומה, וכמס"כ במסילת ישרים (פרק א): **"ואם יהיה לבן חיל ונצח המלחמה מכל הצדדין - הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לידבק בבוראו ויבא מן הנצחודו הזה ויכנס בצדקו לאור באור החיים"**.
ושם (פרק ז): **"לשלמי הדעת, תהיה להם ההערה במה שיתברר להם כי רק השלימות הוא הדבר הראוי שיחמד מהם ולא זולת זה, ושאיך רע גדול מחסרון השלמות וההרחקה ממנו"**.

ארץ ישראל - היא ארץ השלימות, כמו שאומר הפסוק (תהלים עו, ג) **"יְנַחֵם בְּשָׁלֵם סֵפֹ וּמַעֲזֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן"**, דהיינו ש"ציון" נקראת "שלם". וכך אומר התורה בפרשת עקב (דברים מ, ט) **"ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה"** - "כל הארצות מה שיש בזו אין בזו, אבל ארץ ישראל אינה חסרה כלום שנאמר לא תחסר כל בה". (ילקוט משלי רמז תתקמט. ומקורו כספרי עקב פסוק לז).
ומוזה הטעם א"י קשורה במיוחד ליעקב אבינו, כמ"ש הגר"א ("אלקט אליו" במדבר כב, ג. מהולל תנינא, ד"ה לאלמוני) **"דודע, כי יציאת מצרים היה בזכות אברהם, והליכת המדבר ע"י זכות יצחק, כיבוד א"י על ידי יעקב, ולכן נקראת [ארץ] ישראל, על שם ישראל סבא"**.

מעניני הפרשה

פרשת וישב מבוא

הַשְׂדֵה וְהַגָּה קָמָה אֲלֵמְתֵיךָ וְגַם נִצְבָה וְהַגָּה תִסְבְּיָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיֶינָה לְאֵלֵמְתֵי. (בכאשית לו, ה-ז).

כל היסודות שבגאולת "משיח בן יוסף" - טמונים בפרשת "חלומות יוסף", שהרי פנימיות "חלומות יוסף" - **היו על עניני "שיבת ציון", שע"י בנו "משיח בן יוסף", ונבאר:**

"על עניני שיבת ציון.."

וכמו שאומרים חז"ל במדרש תנחומא (ויג, סימו י) אשר שם חז"ל עושים 26 השוואות בין מה שאירע

חז"ל מספרים במסכת סוכה (נב, ז) על משיח בן יוסף, וכן במקומות רבים הוא מוזכר בזוה"ק. ידוע שהגאולה היא על ידי משיח מזרע דוד, וצריך להבין מהו תפקידו של משיח מזרעו של יוסף? את התשובה לכך אנהנו יכולים ללמוד מהפרשה שלנו המספרת על חלומות יוסף.

"וַיִּתְּלֶם יוֹסֵף חֲלוֹם.. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי: וְהִנֵּה אֲנִי חֲנוּן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ

פרק א

"משיח בן יוסף" קודם ל"משיח בן דוד"

ומאריך ה"רזין גניזין" בכך, שביאת משיח בן יוסף נקראת: **"בִּיאָה רֵאשׁוֹנָה מִצַּד שְׂמָאל"**, וביאת משיח בן דוד נקראת **"בִּיאָה שְׁנִיָּה שֶׁבַּה הַרְחֵמִים מִתְּפֹשֶׁטִין"**.

ומבאר שמשח בן יוסף הוא בשלב הראשון של הגאולה.

הרמח"ל

כתב הרמח"ל (מלאמל הגאולה) עמ' יג כהולאת "מכון רמח"ל":

"דע, כי לגאולה נמצאו שני זמנים... הזמן הראשון נקרא "פקידה" .. השני נקרא "זכירה". ומבואר, שגאולת משיח בן יוסף הנקראת "פקידה" [כמבואר ב"רזין גניזין" הנ"ל] - היא הזמן הראשון, והיא קודמת לגאולת משיח בן דוד הנקראת "זכירה".

הגרי"א חבר

וכן הדברים כתובים ע"י פה שלישי להגר"א - הגאון רבי יצחק אייזיק חבר זיע"א ראה להלן בפרק ב (במסגרת).

"..וְהִנֵּה תִסְבְּיָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיֶינָה לְאֵלֵמְתֵי."

הדבר ראשון שאנו רואים מפרשת חלומות יוסף, הוא **"משיח בן יוסף" קודם ל"משיח בן דוד"**, וכמו שיוסף הוא בבחינת "משיח בן יוסף", מלך גם על יהודה שהוא בבחינת "משיח בן דוד", וממנו יוצא מב"ד (כמבואר ב"קנאלת ה' לבאות" ספרי רמח"ל ח"ב עמ' קט). בדבריהם של כמה מרבותא - מבואר ענין זה ש"משיח בן יוסף" קודם "משיח בן דוד".

"רזין גניזין"

"נתקרא את שמו יוסף" - משיח בן יוסף.

"יוסף ה' לי בן אחר" - משיח בן דוד

א. "רזין גניזין" (סעס חזיונות משמים שנגלו ברוב הקלט נצית מלשון של הרמח"ל - חלק 2 מכתבי הרמח"ל, עמוד 18): על הפסוק (בכאשית ל, כג-כד) **"וַתְּהַר וַתֵּלֶד בֶּן... וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף לְאִמֵּר יוֹסֵף ה' לִי בֶן אַחֵר"**.

ומבאר, שמדובר כאן על שני משיחין: **"יוסף" - הוא משיח בן יוסף, "בן אחר" - הוא משיח בן דוד, שבא אחריו, ונקרא "בן-גמיון", שהוא מצד הימין - צד החסד, לעומת משיח בן יוסף שהוא מצד השמאל דקדושה - צד הדין.**

פרק ב

תפקיד "משיח בן יוסף" - לקבץ הגלויות

ומה שאמר יוסף לאחיו **"בְּתוֹךְ הַשְׂדֵה"** - מרמז על כך שקיבוץ הגלויות הוא **לארץ ישראל הנקראת "שדה"**, וכמו שאמרו (זוהר ויקהל, כיה, א): **"מֵאֵן שְׂדֵה? דָּא צִיּוֹן וְיִירוּשָׁלַם.. דְּקִתִּיב (בכאשית כז) כְּרִיתִם שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוּ ה'."**

[ומה שאמר יוסף "וְהִנֵּה אֲנִי חֲנוּן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים" - בלשון רבים משום שכל עם ישראל שהם דורו של משיח בן יוסף עוסקים בעבודת "קיבוץ גלויות", אלא שהדבר נעשה בהדרגתו של מב"ל].

"ע"י משיח בן יוסף - יהיה קיבוץ גלויות"

כתב פה שלישי להגר"א - הגאון רבי יצחק אייזיק חבר זיע"א ("ליקוטי הגרי"א" 57, 97 מ, ג - מלא, א):

"דתרין [שני] משיחין הם... ומשיח בן יוסף הוא תחלה, שעל ידו יהיה קיבוץ גלויות, שהוא הגואל הראשון".

ועוד כתב ("ליקוטי הגרי"א" 97 ס, ג, ז):

"בתחלה [יבא] משיח בן אפרים [=זה משיח בן יוסף], ואח"כ משיח בן דוד... ע"י משיח בן יוסף - יהיה גאולה משעבוד מלכויות, שעל ידו יהיה קיבוץ גלויות, ועל ידי משיח בן דוד חירות ממלאך המות". [ומקורו בבואר הגר"א על ברכות לד, א. ויבא להלן בפ"ג].

וענין זה שקיבוץ גלויות קודם לביאת משיח בן דוד - כבר נתבאר בבניא יחזקאל (פקק לו) שגוג ומגוג [שהוא קודם משיח בן דוד] יבא לאחר שעם ישראל נתקבצו לארץ ישראל (עיין בגליון 33, ב"נבואות ה").

וכן במסכת מגילה (יג, ז) מבואר ש"קיבוץ גלויות" הוא כמה שלבים קודם ביאת "משיח בן דוד".

ליוסף למה שאירע לציון, ובין הדברים הם אומרים: **"בְּיוֹסֵף - וַיִּתְּלֶם יוֹסֵף חֲלוֹם, בְּצִיּוֹן - בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֵלְמִים (תהלים קטו, א)".**

"...שע"י בנו משיח בן יוסף":

וכמו שאומרים חז"ל בזוה"ק פנחס (ומג, ז): **שבגלל משיח בן אפרים שעתידי לצאת מיוסף - נאמר (בכאשית לו) "וְהִנֵּה קָמָה אֲלֵמְתֵי וְגַם נִצְבָה וְהַגָּה תִסְבְּיָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיֶינָה לְאֵלֵמְתֵי"**. ונבא ללמוד חלק מעיקרי היסודות:

הגר"א

כתב הגר"א בבוארו לספרא דצניעותא (סוף פיקקא ניעמא, 97 ל, א) **"וזה"ש משיח בן יוסף בכור שורו הדר לו כו' שיכבוש את השור [שע"י שהוא "שור" דטומאה], ומשיח בן דוד עני ורוכב על חמור (זכריה ט) [שיכבוש את ישמעאל שהוא "חמור" דטומאה], וזהו 'בכור שור' - שהוא בכור כנ"ל, וכן 'משיח בן יוסף יקדום למשיח בן דוד'. עכ"ל.**

ועוד כתב הגר"א (תקוני וזהל חשך 97 כ"ז עמוד ז):

"וימין מקרבתי, כמ"ש וברחמים גדולים אקבצך, שיפקון בסיטרא דימינא [שעיקר היציאה מהגלות (והייעו קיבוץ ד"עשכת השבטים" עיין "מלאמל הגאולה" להרמח"ל עמוד נ"ח, ויבא להלן צפסק ב') תהיה בצד ימין המבטא את מידת החסד - ע"י משיח בן דוד שעליו נאמר 'וימינו תתקבץ' (ס"ט, כ, 1)]. אבל בתחילה [בתחילת הגאולה שהוא ע"י משיח בן יוסף] יתער בשמאלא [תתערור הגאולה מצד שמאל והיינו במידת הדין] - 'שְׂמָאלוּ' תסת לראשי' (סס), והוא יהיה פקידה כמו שהיה בבית שני בימי כורש...". [זכור הגר"א למיקוני וזהל חשך - 97 כו טור ז ד"ה ואע"ג לזוקימנא].

ומבואר בדבריו, שהפקידה - שהיא גאולת משיח בן יוסף - קודמת למשיח בן דוד. (וע"ע צ"אן סלמה" ארת קנב כבג"ה).

ולכן ברכת "תקע בשופר" שכנגד "קיבוץ גלויות - קודמת לברכת "את צמח דוד" שכנגד "משיח בן דוד". (עיין בגליון 44 ב"נבואות ה").

ובמקורות שלפנינו נוסף לנו, שהקיבוץ גלויות שיהיה קודם משיח בן דוד - הוא נעשה ע"י משיח בן יוסף.

[ואמנם גם משיח בן דוד מביא גלויות לארץ ישראל, אלא שה"קיבוץ" - ה"מלאמלם אלומים" - שייך למשיח בן יוסף, ויתבאר עפ"י ד הרמח"ל ("מלאמל הגאולה" עמוד נ"ח כמחזור" "מכון רמח"ל"):

"ועתה אודיעך עוד סוד גדול... כי שני השבטים [יהודה ובנימין] היו ליהודה, והעשרה לאפרים, ולעתיד ייקבצו השנים על ידי משיח בן אפרים ויהיו נקשרים בו... והעשרה האחרים יבואו על ידי משיח בן דוד, ונמצאו נקשרים של זה בזה ושל זה בזה, ואז נאמר (יחזקאל לו, ז): "והיו לאחדים בידך".

ומדוייק מלשונו, שדווקא משיח בן יוסף יקבץ שני השבטים, אמנם משיח בן דוד רק יביא את עשרת השבטים לארץ ישראל.

והדברים מבוארים עפ"י ד הגר"א (שע"י יא, יב):

"עשרת השבטים שגלו למקום אחד - אינם חסרים אלא אסיפה מחו"ל אל הארץ, אבל יהודה [ובנימין] הנפוצים בד' כנפות הארץ - צריכים קיבוץ ג"כ".

ועפ"י ז מבואר ג"כ לשון הרמח"ל הנ"ל, שנקט לשון "קיבוץ" במשיח בן יוסף שמקבץ את יהודה ובנימין, ולשון "ביאה" במשיח בן דוד שמביא את עשרת השבטים].

"משיח בן יוסף" - גואל משעבוד מלכויות

"והנה קמה אֶלְמָתִי וגם נצְבָה..."

בנוסף ל"מאלמים אלומים - קיבוץ גלויות", אשר נתבאר בפרק הקודם - יש עוד שלב בגאולת משיח בן יוסף, והוא: "והנה קמה אֶלְמָתִי וגם נצְבָה..."

וה"קיימה" - היא גאולה משעבוד מלכויות. כלומר, שגם לאחר שיהודה ובנימין נקבצו ובאו לארץ ישראל - בתחילה הם עדיין תחת שלטון הגויים בארץ, והדוגמא הבולטת לזה היא "ענינא דיומא" - בזמן היוונים, שעם ישראל היו בארץ ישראל תחת מלכות יון, שלכן זה נקרא "גלות יון", אשר יש בזה שני קלקולים: א. שהגויים שולטים על ארץ ישראל, ועי"ז מטמאים אותה וממעטים מקדושתה (נתבאר בלכות גנליון 34 "מענינא דיומא". ועיין במסכתא).

ב. שהגויים שולטים על עם ישראל, ועי"ז מטמאים את נשמתם. וטומאה זו חודרת באופן סגולי דרך הנשמות, גם אם את שום קשר והכירות איתם. ולא לחינם חז"ל תלו את כל הקלקולים שאור שבעיסה ו"שעבוד מלכויות" (נכרות י, א). (ולא גנליון 20 "מענינא דיומא"). ולכן בא חלום יוסף ומבשר, שבנוסף לכך שעם ישראל יתקבצו לא"י - עוד זאת יזכר ג"כ לפרוק מעליהם שעבוד מלכויות. וזה רמזו במילים "והנה קמה אֶלְמָתִי וגם נצְבָה". [להלן יתבאר איך זה רמז].

אין בין העוה"ז לימות משיח בן יוסף - אלא שעבוד מלכויות

ואכן מצינו בדברי חז"ל שגם דבר זה הוא בתפקידו של משיח בן יוסף, וכמו שאמרנו (נכרות ל, ט): "אין בין העולם הזה לימות המשיח - אלא [הגאולה מ]שעבוד מלכויות בלבד".

וביאר הגר"א (מיוזגי אגרות עס; "למתי נועס" נכרות יג, א), שזה הולך על ימות משיח בן יוסף, שתפקידו הוא לגאול משעבוד מלכויות. ובימי משיח בן דוד יתקיימו כל נבואות הנביאים.

"והנה קמה אֶלְמָתִי - אֶקִים את ספת דויד הנקלת נתבאר (בפסוק הנכונה) מתוך דברי הרמח"ל, שלשון "קיימה", וכן "קיימת השכינה מהעפר" - הכוונה לגאולתה משעבוד הסט"א, וגאולת בניה משעבוד מלכויות. ואדרבה, שתהיה מלכות ישראל. וראה לדברי הרמח"ל, מהכתוב (עמוס ט, יא): "כיום היא אֶקִים את ספת דויד הנקלת". ומבארים חז"ל את פנימיות הכתוב - שהקב"ה יקים את השכינה מהעפר" (זו"ק פסכת נח 97 עב, ב; פקודי נח, א), ומאידך, פשט הכתוב המקביל לסודו הוא: שהקב"ה יקים את מלכותו ושלטון ישראל, וכמו שתרגם התרגום: "בְּעֶזְרָא הָיָה אֶקִים ית מלכותא דבית דוד דנקלת". (ועיין סנהדרין טז, ב; "אימת אתי בז (פלא..."). ומבאר ש"קיימה", וכן "קיימת השכינה מהעפר" - היינו הקמת מלכות ושלטון ישראל. וכאמור, זה נעשה באמצעות משיח בן יוסף, ועל זה אמר יוסף: "והנה קמה אלמתי וגם נצבתי...".

ישראל, ועל עם ישראל. ובמקביל לגאולת ה"קיימה" שבשכינה - יש גאולת "קיימה" לגופה "ארץ ישראל", ולבניה "עם ישראל" - שהם נפדים מ"שעבוד מלכויות" דהיינו הגויים המושרשים בסט"א (עיין זו"ק פסכת נח, א; כמ"ד וולא, נכריס, משנה למך, עמ' קעב).

והענין הוא שתי גאולות, אחת גאולה משעבוד שהיא היתה בתשרי (כ"ה יא, א), והוא קומי לך' - משעבוד, והשניה הגאולה מהגלות שהיא היתה בניסן, והוא וְלָכִי לך'.

ומבואר שהגאולה משעבוד מלכויות - נקראת "קיימה - קומי לך'". והגאולה של "קיבוץ גלויות לא"י" - נקראת "הליכה - וְלָכִי לך'". [ועי' אברבנאל (בכאשית לו, א): "...והנה קמה אלמתי וגם נצבתי - מורה שמוךך תמלוך עלינו, כי לשון 'קומי' יאמר על המלכות, כמו ויקם מלך חדש על מצרים, הקים בני עבדו" (א.ה. מסתמא הכוונה (שמואל א - כב, ח) "כי הקים בני את עבדו")].

הגאולה באה גם כדור שכולו חייב וכדרך בזיון

למען קידוש שמו. וכמש"כ שם (פסוק כט):

"לָכֵן אָמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל פֶּה אָמַר ה' אֵל לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לְשֵׁם קְדֹשִׁי... [קְדֹשִׁי אֵת שְׁמִי הַגְדֹּל ... וְלִקְהַתִּי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבְצָתִי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַתְכֶם" ורק אחרי שיבואו לא"י - "וְנִרְקַתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים ... וְעִשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחָזְקִי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ...". ומסיים הכתוב: (ל) וְנִרְקַתֶּם אֵת דְּרָכֵיכֶם הַרְעִים וּמַעַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים וְנִקְטַתֶּם בְּפִנְיֶיךָ עַל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְעַל תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: (כ) לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה וְאֵם ה' אֵל יִבְדַּע לְכֶם בּוֹשֵׁוּ וְהִקְלַמוּ מִדְּרָכֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל...".

[ואפילו בביאת מב"ד - "יהיה הדור 'רובו חייב', וכמש"כ הגר"א, הביאור בעל ה'לשם' (הקדמות ושערים - ע 1 פ"ט) על דברי הגמ' בסנהדרין (למ, ט) 'אין בין דוד בא אלא כדור שכולו זכאי או כדור שכולו חייב'. וכתב הגר"א (מיוקן טט, 97 קכו, א. גל"ה ולית לפיקו): "וודאי אופן השני". ומוסיף הלשם שהכוונה רובו חייב]. ומעתה מובן: א. למה עוונותיהם של השבטים רמוזים באותם מילים שרמוזה גאולתם?

התשובה: כי אכן הגאולה מגיעה ב"חדא מחתא" תוך כדי שהם חוטאים.

ב. למה גם את חלק הגאולה - יוסף בישר להם תחת "אותה כותרת מבזה" שבה הוכיחם - "שמעו נא"? התשובה: כי גם הקב"ה מביא את ה"קיבוץ גלויות" בפנים זעופות ובתוכחה - "לא למענכם אֲנִי עֹשֶׂה... בּוֹשֵׁוּ וְהִקְלַמוּ מִדְּרָכֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל". וכמו שהיה ב"שיבת ציון" מגלות בבל, שעם ישראל חזרו בבושת פנים מכיון שלא היו ראויים (זו"ק כי תשא קפט, ג. הוצא גנליון 20 "מלכדי כדויתו". ועי' "מענינא דפסכס" - גלויות 7; פ' 11; 18; 29; 31; 38. "נבואות ה" - גלויות 17; 22; 23; 29. "דכר העורך" - גלויות 37. "מלכדי כדויתו" - גלויות 20; 41; 42).

ואח"כ כל ישראל עושיין תשובה שלימה, ונגאלים בגאולה שלימה ע"י משיח בן דוד. (כמו שנתבאר בגליון 23 כדברי הגר"א חכר זיע"א).

הרמז בחלום יוסף: "והנה אֶנְקְנוּ מֵאֲלֵמִים אֶלְמִים בְּתוֹךְ הַשְּׂדֶה...". * ואמרו (תנחומא ו, נט, י): שזה מקביל למש"כ ב"שיבת ציון" - "נשאו אֶלְמָתִי" * כלומר, שמשיח בן יוסף מקבץ אלומותיו - שהם עם ישראל * ומש"כ ב'תוך הַשְּׂדֶה' - רומז שמוךך הגלויות לציון * כי ציון נקראת "שְׂדֶה" אֲשֶׁר בְּרִכּוֹ ה'".

היסוד: לאחר שישאל נתקבצו לארצם - תפקיד מב"י לפרוק מהם את "שעבוד מלכויות" - הפוגם בקדושת "א"י" וקדושת "עם ישראל" המקור: ברכות ל, ב: "אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות" * וביאר הגר"א שהכוונה לימי משיח בן יוסף. הרמז בחלום יוסף: "והנה קמה אֶלְמָתִי וגם נצְבָה...". * וה"קיימה" היא שהשכינה קמה מהעפר * כלומר, ש"מאורות השכינה" - לא משועבדים לסט"א (לכרות ז) * ובמקביל לזה "א"י" ו"עם ישראל" - לא משועבדים לאומות המושרשים בסט"א. (עפי' למ"ו).

וכ"כ (ש"ה ב, ט) "קומי לך רְעֵנִי קְמִי" * וביאר הגר"א "קומי לך פרק א" היסוד: משיח בן יוסף - קודם למשיח בן דוד. המקור: הרמח"ל והגר"א "א חבר זיע"א. הרמז בחלום יוסף: "...והנה חֲסִינָה אֶלְמָתִיכָם וְתִשְׁמְרִינָן לְאֶלְמָתִי" * שגם יהודה שהוא בבחינת "משיח בן דוד" - קיבל את מלכותו של יוסף שהוא בבחינת "משיח בן יוסף".

כי רצו עבדיך את אבניה

הגאון רבי יוסף (יאשע) ריבלין זצוק"ל (חלק ב) [1]

השראה לאחרים - שראו בעיני רוחם את המתיישבים בעלי האומץ שהפריחו את השממה הירושלמית, דרבנה אותו להמשיך.

חברי הוועד - מייסדי 'מאה שערים' בגופם ומומנם

"החברה מאה שערים נתיסדה בר"ח כסליו תרל"ד, לסדר וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה' להיות בה לא פחות ממאה אנשים אשר בתחילה יתנו כסף די מקנת שדה לבניין מאה בתים בריווח, ואחר כך יתנו כל אחד לא פחות מחמשה לירם (לירוח) לשנה, עשר שנים רצופות, למען אשר בכל שנה בחמש מאות לירם, יבנו עשרה בתים בשדה החברה, לדור במ עשרה מבני החברה, על פי גורל ועל פי תקנות עשויות באמת וישר".

כך, בשורות אלו, נפתחות התקנות המיוחדות שמבשרות על הקמת 'מאה שערים'. אחריהן רשימה ארוכה של סעיפים שבהם צריך לעמוד כל מי שמצאיר על חברותו בוועד, וברצונו להימנות על האנשים שיאיישו את בתיה של 'מאה שערים' שבדרך.

שם השכונה 'מאה שערים' - 'ע"פ גורל הגר"א

ש. על פי מה בחרו את השם של השכונה?

ת. כיון שההתנהלות של האב המייסד, ר' יאשע, היתה לאור תורת הגר"א, הרי בבואו לבחור את השם שלה, הוא השתמש בגורל הגר"א המפורסם. הוא מצא בפרשת תולדות שני רמזים ששפכו אור על השם הפוטנציאלי: הפסוק (בראשית כו, יב) 'וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה''. והפסוק (שם, כב) 'ויקרא שמה רחובות'. כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ".

למעשה, תחילה קראו לשכונה בשני השמות: 'רחובות' - מאה שערים, אך בהמשך נשחח הרחובות, ונותר לה שמה השני - 'מאה שערים'.

המחלות והביצות - והתפילות וההשתדלות שהצילו

ארץ ישראל נקנית ביסורים. גם ההתיישבות ב'מאה שערים' לא הייתה קלה. לאחר תקופה מסוימת שבה כבר התגוררו בה הדיירים החדשים, התפרצה בשכונה מחלת המלריה שהייתה נפוצה אז בארץ, בעקבות הביצות הרבות שהיו בה והתנאים הסניטריים הירודים, המחלה איימה על המשך קיומה של השכונה. ר' יאשע, שראה בעיניו כלות כיצד המפעל החדש מתמוסס פתאום, יצא אז יחד עם מקובלי ירושלים אל המבנה העגול העתיק השוכן ברחוב שטראוס בירושלים, אשר על פי המסורת הוא קרוי 'שערי ירושלים' (במקום זה נישאו תפילות רבות במרוצת השנים, בכל עת צרה ליעקב), כדי לשאת שם תפילה להצלת הישוב. "ריבוננו של עולם" הפצירו הרבנים בתחינה מעומק הלב, "הרי בחרנו את שם השכונה על פי גורל הגר"א - קרי תורתנו הקדושה, האם חלילה נגזר כעת שנצטרך לנטוש את המקום בגלל הקשיים הנערמים בדרכנו?"

ואכן, תפילות נשאה פרי, והמייסדים הצליחו לייבש את הביצות, כאשר נטעו בסביבתן אקליפטוסים שגורמים לייבוש, כפי שרווח אז בכל מקום בארץ, כך הצליחו לגרש את היתושים נושאי הנגיף הזיהומי, ולאפשר את ההתאקלמות במאה שערים, מאז הלכה השכונה והתפתחה בצורה מואצת, ורבים ביקשו להצטרף אליה.

"מוסד היסוד - כנסת ישראל"

במשך שנים ארוכות עמד ר' יוסף ריבלין בראש 'ועד הכללי כנסת ישראל' שאיחד את כל קהילות האשכנזים בירושלים (ולמשך תקופה אף את קהילות הספרדים), וחילק כספים לכל חברי הכוללים. את התלאות שחלפו עליו בהקמת השכונות הירושלמיות, לצד סיפורי הצלתם של מאות עניים מרעב וממחלות, הוא מגולל בספרו: 'מוסד היסוד - כנסת ישראל'.

ר' משה מוסף לעת סיום, כי שמו של הסבא הונצח רק לאחר פטירתו, בקריאת הרחוב המרכזי של שכונת 'נחלת שבעה'. היתה זו מחוות הנצחה ראשונה מסוגה, שכן הוא התעקש כל ימיו שלא ייקרא דבר מכל שבנה על שמו.

תקציר חלק א

רבי הלל ריבלין משקלוב זצ"ל, היה מתלמידי הגר"א וסמוך על שולחנו, והתפעל במיוחד מתורת הגאולה של רבו. הוא עלה לארץ בשנת תק"ע, שעליה רמז כשנת "תק"ע ושפור גדול".

בעקבות רבי הלל ושאר תלמידי הגר"א שעלו עמו - הישוב היהודי שבירושלים שבין החומות גדל בהתמדה, עד לשנת תרל"ג שהישוב אשר מנה כעשרת אלפים נפשות - כבר סבל מצפיפות ודוחק. ומאיך היו קשיים רבים לצאת מחוץ לחומות, בעיקר משום חוסר הבטחון מפני הערבים.

הנחשון שיזם וייסד את השכונות שמחוץ לחומות העיר העתיקה - הוא נינו של רבי הלל - הר"ר יוסף שכונה ר' יאשע ריבלין זצ"ל. שזכה בתואר 'רבי יאשע דער שטעטלאך מאכער' (רבי יושע בונה השכונות). [א.ה. מעשיו היו במטרה לקיים את ציווי הנביאים: 'הרחיבי מקום אהלך', ו'פרזות תשב ירושלים' - כפי שנתבאר בהרחבה בגליון 49 'מעניני הפרשה'. וכן משום 'כבוד ישראל' שהוא 'כבוד ה''], וכפי ששינן ר' יאשע באוזני סביבתו: "מכבודם של היהודים שיחיו בהרחבה, ולא בצמצום כזה".

בין השכונות שעל הקמתן היה אחראי במישרין, ניתן לציין, את נחלת שבעה - שהיתה הראשונה שבהן, בית דוד, מאה שערים, זיכרון משה, זיכרון טוביה, שערי צדק, אבן ישראל, אהל משה, כנסת, ימין משה, ועוד.

השכונה הראשונה שיסד בשנת תרכ"ט, היא 'נחלת שבעה', במשך תקופה יצאו לשהות בשכונה ולבנותה במשך היום, ולעת נטו צללי ערב, חזרו ללון בעיר.

מסירות נפש, וניסי ניסים [2]

בשלב מסוים, נענה ר' יאשע ואמר לעמיתיו: "אנו חייבים להישאר ללון בשטח, איננו יכולים לשוב הביתה בכל ערב. שכן ברגע שיוודע לערבים שהשטח חשוף ללא משמר בלילות, הם עלולים להשתלט עליו ולמנוע מאתנו את ההגעה בבוקר, וכל עמלנו ירד לטמיון ויהיה לריק, ומה הועילו חכמים בתקנתם?"

הוא לקח עמו תבילת תמרים, והחזיקם בכיסו למקרה שירעב. הרי באותה עת לא היו בשטח חנויות, ולא היה לו איפה לרכוש מוצר מזון כלשהו...

הוא ישן שם שני לילות לבד, ללא כל פחד. ביום השלישי כבר נודע לערבים שיש מישהו בודד שנמצא בשטח ושומר על הבתים, והם החליטו לרוצחו נפש. שני ערבים הגיעו עם דמדומי ערב, וארבו לו מתחת לאחד העצים, הם חיכו שעמיתיו יסתלקו מהשטח כדי לבצע בו את זממם, משתבחין בהם רבי יאשע, כבר היה מאוחר מדי. חבריו כבר הספיקו להסתלק, והוא הבין כי כלתה אליו הרעה. הוא חשב לעצמו: אם נגזר עלי למות, אלך מן העולם לאחר שאעשה 'ברכה' על התמרים שבכיס.

הוא שלף אינסטינקטיבית תמר מכיסו, ואז אירע הנס. הערבים שבחנו את צעדיו ותכננו להסתער עליו, דימו בנפשם - מחמת האופל היחסי שכבר שרר בחוץ, כי הוא שולף אקדה, והם נבהלו ומיהרו להימלט על נפשם...

32 חודשים לבד - במס"נ

על אף שבינתיים החלו לבנות גם את הבתים האחרים, הרי במשך תקופה ארוכה (לפי אחת הגרסאות - שלושים ושנים חודשים) גרו הסבא והסבתא לבדם במבנה הזה. בכל בקר הגיעו עמיתיו מהעיר העתיקה למקום, בודקים האם הוא נותר עדיין בחיים, ולא נפגע חלילה מידי האויב הישמעאלי שבסביבה...

ואכן, באחד הימים הותקפה הסבתא, בעת ששהתה לבדה בבית נחלת שבעה, על ידי שודד ערבי שביקש לגזול את תכשיטיה. על אף שהצליחה להתגבר עליו, הבהלה שאחזה בה הביאה למותה.

שכונת 'מאה שערים'

למרות השבר הגדול, לא נרתע ר' יאשע, ועם התבססות השכונה והצלחתה, נפנה להקים את השכונה הבאה - שכונת 'מאה שערים'.

למעשה, עוד לפני שהושלמה 'נחלת שבעה', כבר הגה את ייסוד השכונה הבאה, העובדה כי השכונה אכן הצליחה, והייתה מקור

עוסק בצרכי ציבור באמונה - ללא שום טובת הנאה

אם נרצה ללמוד על יושרו של ר' יאשע, שלא נהנה מקופת הציבור כמלוא נימה, על היותו מהעוסקים בצרכי ציבור באמונה, שרק טובת הציבור נגד עיניהם, תבוא ותלמד העובדה, כי כאשר נפטר בשלהי שנת תרנ"ו,

הוא הותיר את משפחתו בחוסר כל, על אף שבת"ע (תכנית בנין ערים) - כל ירושלים היתה רשומה על שמו.

תארו לעצמכם - אומר ר' משה בהתפעלות - כאשר חזרו מההלוויה, לא היה בבית אפילו מזון לסעודה אחת, השכנים ששלחו סעודת הבראה' כנהוג בבתי האבלים, התבקשו להתמיד בכך בכל ימי השבעה ולזון את האבלים בתקופה זו, פשוט כי לא היה מה לאכול... כזה היה ר' יאשע, ולכן נחקק שמו לטובה לנצח על דפי ההיסטוריה של ירושלים.

¹ המאמר מתוך ראינו עם נאמנם של גדולי ישראל הרב משה גבירץ שליט"א, מזכ"ל "אגודת ישראל" עשרות בשנים, - שהובא בגליון "מרוה לצמא" (ח' טבת תשע"ז, עמודים 14 - 41). הכותרות וכן קצת שינוי הסדר, מאת העורך.

² הגר"י ריבלין היה מבית מדרשו של תלמידי הגר"א, אשר מסרו נפשם עבור ארץ ישראל, וכפי שכתב הגאון ר' ישעיה חשין תלמידו ומקורבו של מהר"ל דיסקין, ומצאצאי תלמידי הגר"א, בספרו "דברי ישעיהו" (חלק 'ישומות וזכרונות' עמוד א):

"בכדי לדעת ולהבין לרוחם התלהבותם ומסירת נפשם של תלמידי הגר"א, והסתכנותם בניסעיהם לארץ... בזמן של מחלות ומגפות ר"ל, ופרעות ר"ל, צרכים קודם ללמוד הרבה את היסוד הרוחני שלהם, את 'סערת אליהו' רבם הגר"א לקיבוץ גלויות וישוב ארצה". שזה היה יסוד היסודות שתלמידי מסרו את נפשם ובאו באש ובמים". (הענין נתבאר בהרחבה בגליון 27 'מעניני הפרשה').